

Beredskapsarbeid i små, spredte museer - Intermusealt og tverrsektorielt

Eksempler og teori

Hedvig Navelsaker
Konservator NKF-N
Norsk Industriarbeidermuseum
h.navelsaker(a)nia.no

FK ved MMR vNavelsaker

NIA

Bilde 8: Gruppe 3 berger bat fra springflo i andedammen. Foto: Heidi Uleberg.

Nesse 2016; Bakken og Hærem 2011 og 2020

Norske
Konserves

nkf
NORDISK
KONSERVATOR
FOR
FØDEVARE
NORGE

Referat fra NKf Forbundsårsmøte høst 2014
Susanne Kaan
Edvard Munchs Kunstmateriell
Eva Storevik Tveit

Inntrykk fra ICOM-CC
Lisa A. Brokkan
Rattles Jukenett

2/2014

N I A

10. Kriseberedskap

Poeng			Kommentar
opplytt	delvis opplytt	ikke opplytt	

Institusjonen bør utføre nødvendige tiltak for å unngå katastrofe ved alvorlige trusler som brann og flom. Planlegging er forutsetningen for effektiv respons og berging av samlinger dersom katastrofen inntreffer.

Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) <http://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Sikring-og-kriseberedskap/Brannsikring-av-fredet-og-verneverv>

Grunnleggende

Forebygging

10,1	Hele personalet har en grunnleggende forståelse av risikoen for samlingen som følge av en katastrofe.	☐	☐	☐	Anbefaler Spectrum 4.0 på norsk, mal for ROS-analyse og mal for krise- og beredskapsplan.
10,2	Det er gjennomført risikovurderinger for samlingene i forhold til potensielle farer som vannledninger, avløp og lettantennelig materiale. Samlinger som er særlig sårbare er kartlagt.	☐	☐	☐	Mal for ROS-analyse etter Kulturrådet finnes.
10,3	Det er gjennomført forebyggende tiltak, bl.a. røykdetektering, mot identifiserte farer. Alle alarmsystemer er regelmessig testet.	☐	☐	☐	Anbefaler nedskrevne instruksjoner for bruk av levende kontrollører av håndslukkere og slanger, montering av utskifting av belysning som ikke er led og som generelt kan være gjenstander for drift i tekniske rom.
10,4	Egnet drenering finnes i bygninger der det er fare for oversvømmelse.	☐	☐	☐	
10,5	Grunnleggende informasjon (f.eks. samlingskataloger og aksjesjonsregistre) oppbevares i brannsikre skap. Sikkerhetskopier blir aktivt vedlikeholdt og oppbevart i en annen bygning.	☐	☐	☐	
10,6	Utstillings- og magasinarealer, inkludert montere, er beskyttet mot tyveri, skadeverk, brann og oversvømmelse.	☐	☐	☐	Anbefaler direkte varsling til brannvesenet.

Analyse av læringsbehov – Benchmarks

RAPPORT (MAL)

1. Oppsummering og konklusjon

2. Introduksjon med beskrivelse av bakgrunn, formål, forutsetninger, avgrensninger

3. Beskrivelse av museet

4. Metode og arbeidsprosess

5. Identifikasjon av uønskete hendelser

6. Risikoanalyse og RISIKODIAGRAM - FREMSTILLING AV RISIKO- OG SÅRBARHETSBIKDET, TILSIKTEDE HENDELSER

7. Fremstilling av ris

8. Forslag til tiltak

9. Eventuelle vedleg

Utsiktede hendelser

Hendelse	Konkretiserin	SANNSYNLIGHET	KONSEKVENSS					
			Ubetydelig	Lav	Moderat	Høy	Meget høy	
			1	2	3	4	5	
BRANN- OG VARMEARBEIDER	U1 Ved repar		Meget høy 5					
BRANN- OG VARMEARBEIDER	U2 Ved prakti		Høy 4					
BRANN I APPARATER	U5 Ansatte gltar fyr		Moderat 3		T10			
BRANN- MENNESKELIGE HANDLINGER	U10 Ansatte g	Lav 2		T10				
BRANN- MENNESKELIGE HANDLINGER	U11 Leietake	Ubetydelig 1				T20		
BRANNSMITTE	U15 Det opps							
SKOGBRANN	U20 Det opps							
GRESSBRANN	U25 Det opps							
BRANN I ELEKTRISK ANL	U30 Det opps							
	U35 Steinras							
RAS	U36 Leirras r							
	U36 Snøras tr							
FLOM	U40 Elva flommer oer og raserer museumsområdet							
SPRINGFLO	U45 Ekstrem springflo raserer museumsområdet							
	U50 Ekstrem vind ødelegger taket på bygg (angi hvilket bygg)							

Risiko er akseptabel

Risiko er ikke akseptabel og krever nærmere analyse. Tiltak bør iverksettes (kost/nytte)

Risiko er ikke akseptabel. Tiltak skal iverksettes.

T=Tilsiktede hendelser

Ros-analyse i beredskapsarbeid

Handbok i katastrofberedskap och restvärdesräddning (RVR)

för konst- och kulturhistoriska samlingar, byggnader och miljöer

www.raa.se/rvr

- Enkel og kortfattet
- Konkrete maler
- Konkrete anbefalinger for håndtering av gjenstander
- Kan enkelt suppleres og endres ved behov
- Egnet for mindre museer?

Mal for kriseberedskap og rvr

Sjekkliste for personell

Navn	Adresse	Telefon	Mobil	e-postadresse	Avstand til jobb (min.)

Sjekkliste for spesielle ansvarsområder i en akutt situasjon

Se kapittel 4 for utfyllende tekst, forklaringer og tips. Tilpass sjekklisten til egne behov ved å legge til rader nederst i tabellen.

Ansvarsområde	Hovedansvarlig	Stedfortreder 1	Stedfortreder 2
Øverste leder i katastrofesituasjon			
Sambandsansvarlig			
Presseansvarlig			
Brannvernleder			

Sjekkliste for risiko utendørs

Evakueringsansvarlig

Se kapittel 1 for tekstavsnitt, forklaringer og tips. Tilpass sjekklistene til egne behov ved å legge til linjer nederst.

Institusjonens RVR-koordinator
Fotograf ved redningsaksjon
Frivilligansvarlig

Økonomiansvarlig katastrofebudsjet

	Ansva r	Utføre s av	Frekven s	Senes t utført	Neste gang
Skallbeskyttelse: kontroll av gjerdet og vegger for skader og rask reparasjon.					
Skallbeskyttelse: utvendig brann og takutstikksalæm.					
Skall- og områdebeskyttelse: vindu, dører, lås, luker, bomber osv. Med tanke på innbruddsforsøk.					
Tak: løse takplater og hull.					
Glassruter med tanke på skader og rask reparasjon.					
Takrenner og nedløpsrør for lekkasjer, opprydning og tegn på oversvømming.					
Avløp: kloakk med hensyn til stopp/hindre					
Hydrant: service og kontroll					
Avfallshåndtering og gjenvinning: kontroll av anlegg					

Sjekkliste for avbrudd av vesentlige funksjoner (infrastruktur)

Se kapittel 1 for tekstavsnitt, forklaringer og tips. Tilpass sjekklisten til egne behov ved å legge til egne poster.

Innbrudd- og brannvarslingsystem bør slå om til aggregat eller internt batteri. Vet du hvordan paneleene indikerer at dette har skjedd, og hvor lenge batteriene varer? Ansia dette nedenfor.

Noe utstyr bør aldri være deaktivert. Dette kan gjelde datamaskiner, luftkondisjoneringsanlegg, kjøle- og frys, kjøleanlegg, fuktregulatorer, frysetøker, ovner, livsoppholdende enheter, som for eksempel akvarier, varmelamper, etc. Skriv en liste nedenfor.

Tidsbryter/timer: Sikkerhetsbelysning, vann og varmesystemer, og alt over som er timerstyrt. Skriv en liste nedenfor.

Tidsinnstillinger: Sikkerhetsmonitor, klokker, faksmaskiner, etc. Skriv en liste nedenfor.

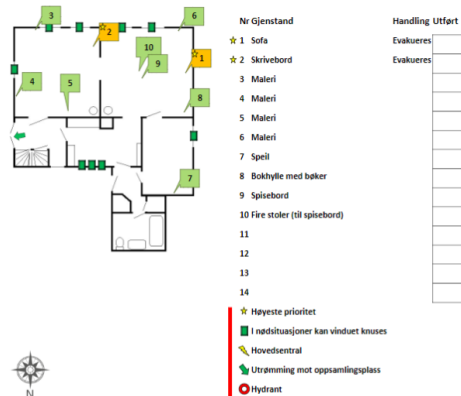
Sjekkliste

Generell del av beredskapsplan?

NIA

RESTVERDIREDNA «NAVN PÅ LOKALITET»

VARSLINGSLISTE / TELEFONLISTE

Restverdigruppe / arbeidsledere:

Eiendomsansvarlig:

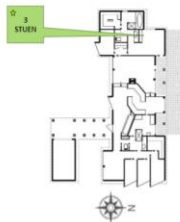
Vaktsekskap:

Konservator:

Transporter:

Magasin:

Restverdirdning Fiktiv lokasjon #3

Åkile

Materiale: UI (f eks)

Mål: 200 x 140 cm (f eks)

Montering: Opphengt på to knoter (f eks)

Anvisning: Tes ned av to personer (f eks)

EVAKUERES

Plassert på oppsamlingsplass

Transportert til _____

Lagret

Konservingsbehov ja

Returert til prestegården

Handling utført _____

Restverdirdning av malerier

Kontakt først malerikonservator/papirkonservator. Om malerikonservator kan komme, etabler telefonkontakt.

- Bruk hansker
- Planlegg transportveien
- Bruk løfteremmer ved transport av store malerier
- Bær maleriet med bildesiden mot deg
- Løft alltid med en hånd på undersiden
- Gå ikke baklengs
- Håndter rammer forsiktig – forgylling kan være løs
- Samle sammen eventuelle fragmenter forsiktig i en pose eller eske - dokumenter
- Aldri berør blemmer i malingslagene

Innrammete malerier som ikke er våte

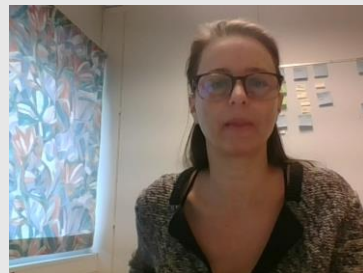
- Plasseres på hard skumplast eller lignende
- Plasser skumplastsivene mellom hvert maleri. Dersom det ikke finnes skumplastsivene, plasser maleriene to og to med framsiden mot hverandre, rygg mot rygg med neste par

Innrammete malerier som er våte og/eller skadet

- Legg ned på stor, plan flate med fremsiden opp
- Støtt rammen under alle fire hjørner med klosser av hard skumplast eller lignende

RVR-plakater

Spesiell del av beredskapsplan?

NIA

fortsettelse

Samarbeid med brannvesenet

KURS og SEMINARER

LUNNSJ og DIALOG

INFORMASJONSDELING

KOLLEKTIV LÆRING

BEFARINGER

TRENING OG ØVING

Kollektiv læring

Intermusealt og
tverrsektorielt

N I A

Kriseberedskap og restverdired... Innlegg Filer Notater +

+ Ny Last opp Synkroniser Kopier kobling Last ned Åpne i SharePoint

Kriseberedskap og restverdiredning > Mal for Krise-og beredskapsplan

Navn	Endret	Endret av
Beredskapsgruppe	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
Litteratur	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
ROS-analyse	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
RVR-plakater	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
Sammendrag	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
Sjekkklister	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
Gill_Alesund brannvesen_Slukkemidler.ppt	for 4 dager siden	Hedvig Navelsaker
Introduction to Emergency Planning - Welcome to the e-learning tool.url	for 4 dager siden	
pocket-salvage-guide.pdf	for 4 dager siden	
Samlet bok.docx	for 4 dager siden	
Samlet bok.pdf	for 4 dager siden	
Slukkemidler.jpg	for 4 dager siden	

Products Solutions Cu

Work securely with anyone, anywhere

14 days free. No risk.

Get started

Kommunikasjons-systemer

Prosesser og mål

1. Vurdering av museenes behov for kunnskap

- ABM-U-rapportene fra 2007
- Befaringer ved museene, gjerne sammen med brannvesen.
- Kartlegging av bevaringstilstand ved bruk av Benchmarks for museer, inkludert kapittel «10. Kriseberedskap»
- Sammenligning med Spectrum standard 4.0, særlig kapittel «11. Risikostyring»
- ROS-analyse (etter Kulturrådets standard)

2. Informasjonsdeling

- Seminarer/kurs
- E-postkutsending

3. Rekruttering til styringsgruppe og nettverk

- Museene velger deltakere til nettverket og styringsgruppe
- Dialog med museene for «... å bedre kontakt og forståelse ...» (Spurkeland, 2005, 60)

4. Møter med styringsnettverket

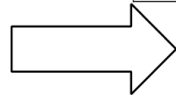
- Kartlegging av egen kapasitet og læring
- Planlegging og gjennomføring av prosjekter innad i styringsgruppen og nettverket
- Planlegging og gjennomføring av aktiviteter utad (for eksempel tilrettelegging for ROS-analyse og krise- og beredskapsplaner, seminarer med mer)

5. Nærhet til museene

- FK deltar på møter ved museene
- FK har dialog med museene

6. Evaluering av nettverksarbeid

- Brukerintervju
- Tilbakemeldinger
- Konsekvensutredninger

Tabell 1: «Den store og den lille prosessen»

Mål:

1. Tydelig styringsnettverk med rollefordeling og rolleforståelse.
2. Arbeid forankret i lover, retningslinjer og standarder, som finnes som eget hefte.
3. Kontraktfestet avtale mellom institusjoner i Møre og Romsdal om uttrykning i krisesituasjoner.
4. Museene benytter selvevalueringsverktøy som ROS-analyse og Benchmarks 2.0 og følger minimumsstandarden Spectrum 4.0 for samlingsforvaltning, inkludert krise- og beredskapsplan (Norsk kulturråd, 2014; Norsk Kulturråd, 2015; Norsk kulturråd, 2016).
5. Museene har kjennskap til HMS relatert til krise- og beredskapsarbeid og har nødvendig PVU.
6. Museene har utstyr til å beskytte og håndtere samlingene i akutfasen i en krisesituasjon.
7. Liste over personer som etter punkt 1 kan kontaktes i en krisesituasjon.
8. Bred deltakelse i nettverket. Også kirker og arkiv?
9. God kunnskap om kriseberedskap og restverdiredning av kunst- og kulturhistoriske samlinger.

Delmål:

1. Tettere samarbeid mellom museene, eventuelt også andre institusjoner.
2. Tydelig enighet og felles mål.
3. Museumsansatte er komfortable med beredskap og restverdiredning.
4. Det er hovedvekt på offensive strategier og *Appreciative inquiry* (AI)-filosofi i styringsnettverket.
5. Styringsnettverket er et «... utviklende og sosialt stimulerende rom der deltakerne opplever at de kan utvikle seg i arbeidet sitt ...» (Hauger, 2008, 197).

Tabell 2: Mål og delmål.

1. Planleggingshierarkiet – manglende forankring i strategiplan
2. **Manglende medvirkning i planprosessen** ↓
3. Individuelle forhold
4. Manglende prioritering og ressurser
5. Strukturelle forhold – Strukturelle barrierer, sentralisert beslutningsmyndighet og manglende beredskapsorganisasjon
6. Kulturelle forhold – Lite mangfold og lite fokus på innovasjon og læring (Nytt – Nyttig – Nyttiggjort [Amdam/HiVolda])

Mulige årsaker til feiling

N I A

Definisjon

«[...] enkeltpersoner og grupper **gis anledning til å delta** aktivt i planprosessen [...]» (NOU, 2001:7; Falleth & Hanssen, 2017, s. 188).

Berørte parter, enkeltpersoner eller grupper **er deltakende** i planleggingen, og på den måten er **med å påvirke** beslutningsprosesser og forme fremtidens arbeid (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014, s. 8).

Grunner

Balansert utvikling der private interesser avveies mot samfunnets behov.

A. Effektivitetsargumenter

- 1; kvalitet og nyanse
- 2; helhet

B. Demokratiargumenter

- 3; tilhørighet, engasjement og forpliktelse (mening)
- 4; (gjensidig) læring og demokratiutvikling

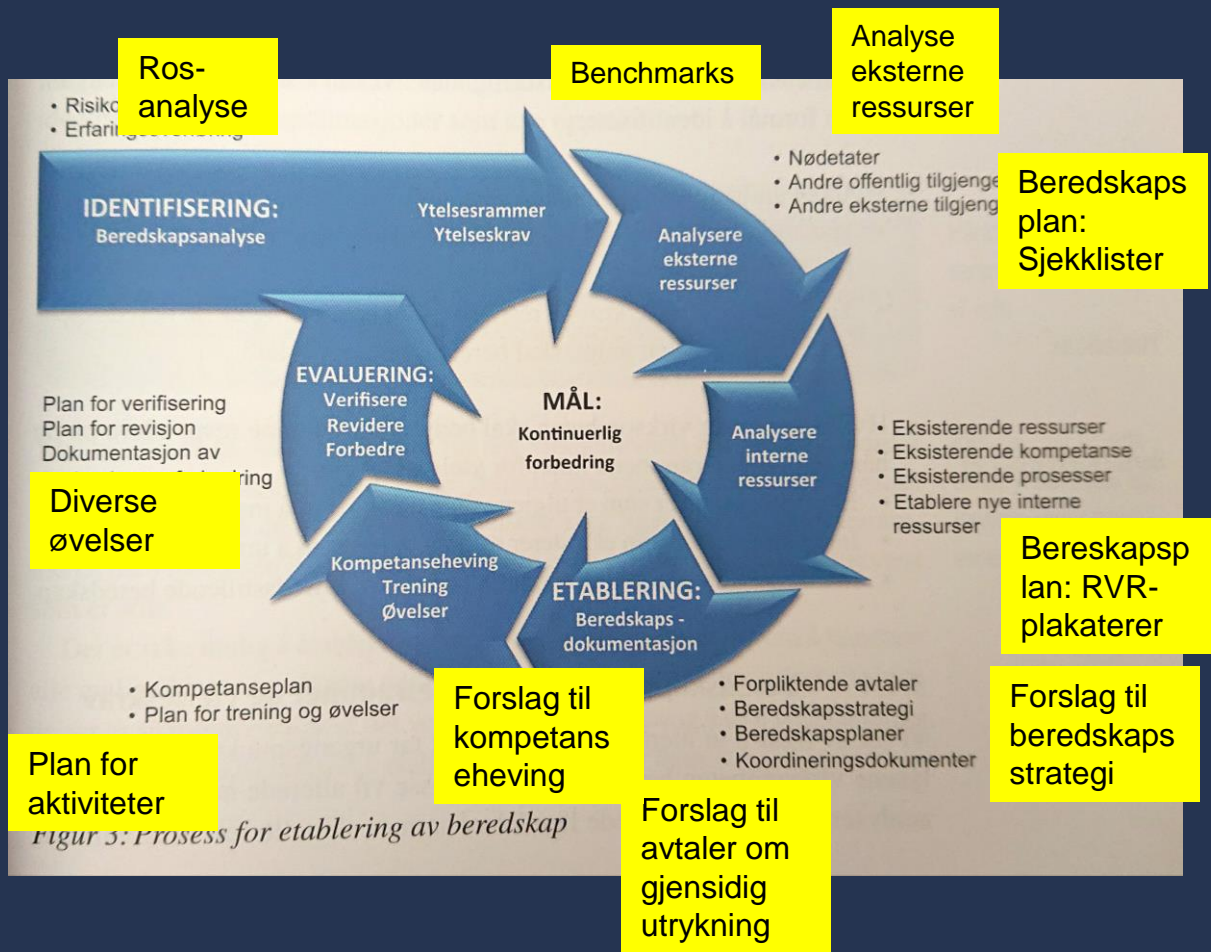
Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014; Innes & Booher, 2014, ss. 4-5, Bryson & Quick, 2016; Falleth & Hanssen, 2017, ss. 188-189; Pløger, 2017, s. 267.

Medvirkning i planarbeidet

Definisjon og grunner

NIA

Beredskapsarbeidet – De små prosessene i den store

**Beredskap
krever
ressurser
!**

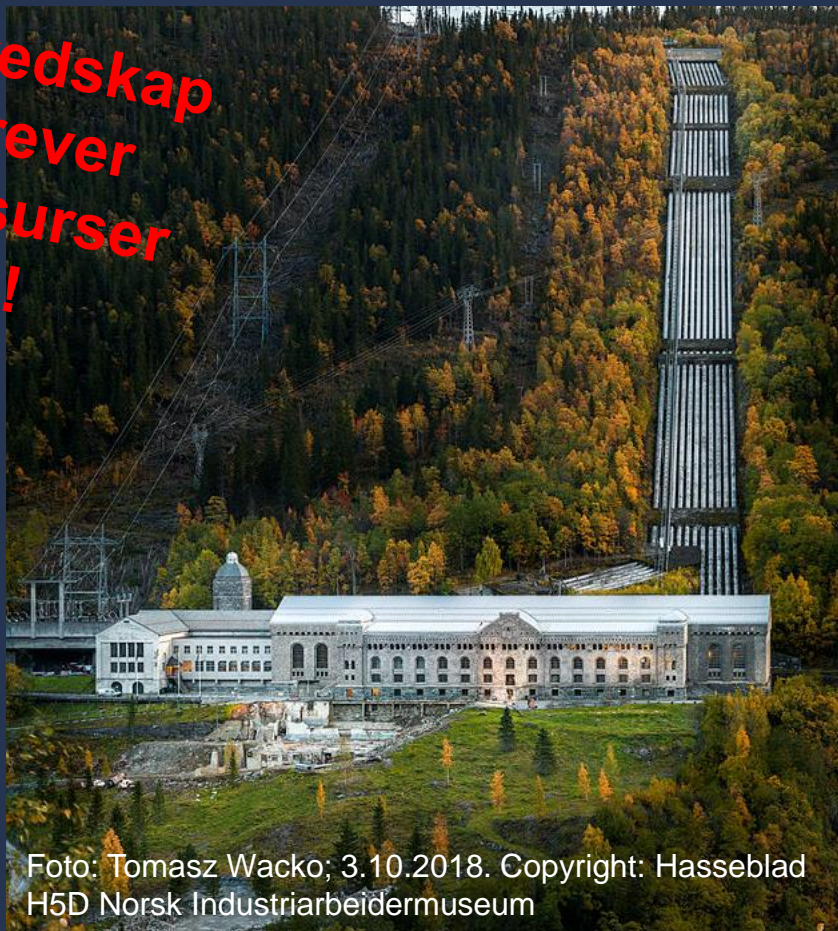

Foto: Tomasz Wacko; 3.10.2018. Copyright: Hasseblad
H5D Norsk Industrierbeidermuseum

Konklusjon

Besøk oss på <https://nia.no/>

- Amdam, R., 2005: *Planlegging som handling*, Universitetsforlaget.
- Bakken, B. T. og Hærem, T. (2011): Intuition in crisis management: the secret weapon of successful decision makers? I M. Sinclair (red.): *Handbook of Intuition Research* (s. 122-132). Cheltenham UK: Edward Elgar.
- Bakken, B. T. og Hærem, T. (under utgivelse 2020): Betydningen av enkeltindivider I krisehåndtering: Lederen som strategisk beslutningstaker. I A. K. Larssen & G Dyndal (red.): *Strategisk ledelse I krise og krig – det norske systemet* (s. 101-121). Oslo. Universitetsforlaget.
- Bryson, J., & Quick, K. S. (2016, August). *Theories of public participation in governance*. Hentet fra ResearchGate: <https://www.researchgate.net/publication/282733927>
- Falleth, E., & Hanssen, G. S. (2017). Medvirkning i planlegging. I N. Aarsæther, E. Falleth, T. Nyseth, & R. Kristiansen (Red.), *Utfordringer for norsk planlegging* (1. utg., ss. 187- 203). Norge/Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Hafting, Tore (red.) (2017): *Krisehåndtering – Planlegging og handling*.
- Innes, E. J., & Booher, D. E. (2014). A turning point for planning theory? Overcoming dividing discourses i *Planning Theory*, ss. 1-19.
- Jacobsen, D.I. og Thorsvik, J. (2019): *Hvordan organisasjoner fungerer*, 4. utg. Fagbokforlaget.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). Medvirkning i planlegging. *Veiledning. Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven*. Norge: Regjeringen.no. Hentet November 2018 fra Statsministerens kontor: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h230_2b_veileder_medvirkning.pdf
- Kulturrådet: *ROS-analyse*. Hentet fra: <https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/risiko-og-sarbarhetsanalyse-ros-analyse>.
- Kulturrådet: *Benchmarks for museer*. Hentet fra: <https://www.kulturradet.no/museumsutvikling/vis-artikkel/-/samlingsforvaltning-metode-benchmarks>
- Lunde, I. K. (2014): *Praktisk krise- og beredskapsledelse*. Universitetsforlaget.
- Nesse, S. (2016): Et helhetlig perspektiv på rekruttering, seleksjon og utvikling av kriseledelseskompetanse. *MAGMA*, 16(4), 56-68. Hentet fra: <https://www.magma.no/et-helhetlig-perspektiv-pa-rekruttering-seleksjon-og-utvikling-av-kriseledelseskompetanse>
- NOU. (2001:7). Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven. Planlovutvalgets første delutredning. Norge/Oslo: Miljøverndepartementet.
- Pløger, J. (2017). Planlegging, kunnskap og makt. I N. Aarsæther, E. Falleth, T. Nyseth, & R. Kristiansen (Red.), *Utfordringer for norsk planlegging* (1. utg., ss. 256-272). Norge/Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- RAA, Riksantikvarieåmbetet, www.raa.se, <http://raa.diva-portal.org/smash/get/diva2:1234633/FULLTEXT01.pdf>

Litteratur

